

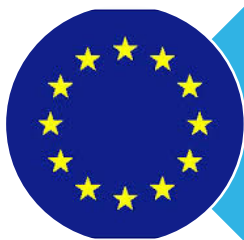
OMSTÄLLNING OCH KONKURRENSKRAFT

Ola Bergström, professor, Industrins Ekonomiska Råd

AGENDA

Omställning och konkurrenskraft

Omställning i Europa

Omvärldstendenser

VAD ÄR OMSTÄLLNING?

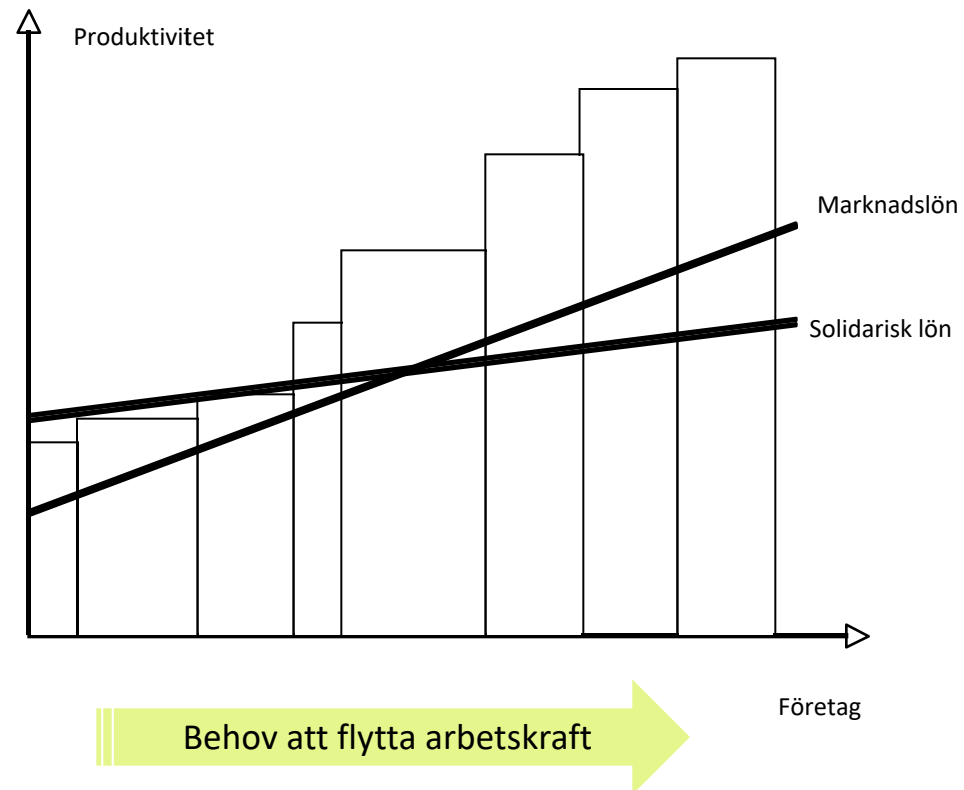
- Alla typer av förändringar, som från individens perspektiv innebär förändrade arbetsvillkor eller förändrad sysselsättningsstatus.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR OMSTÄLLNING I SVERIGE

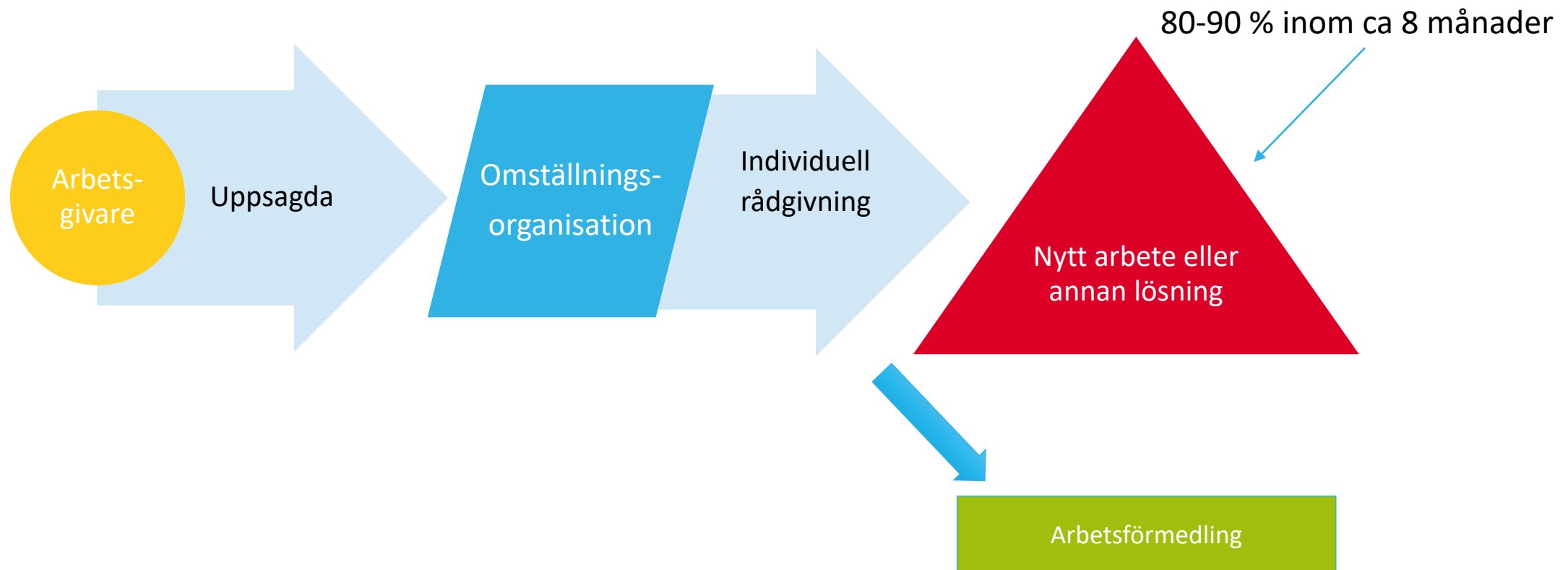
- Sverige är en liten öppen ekonomi
 - Beroende av export och internationell handel
 - Känslig för globala ekonomiska förändringar
 - Liten inhemsk marknad

DEN SVENSKA MODELLEN: SOLIDARISK LÖNEPOLITIK

Omställningsstöd till nytt arbete

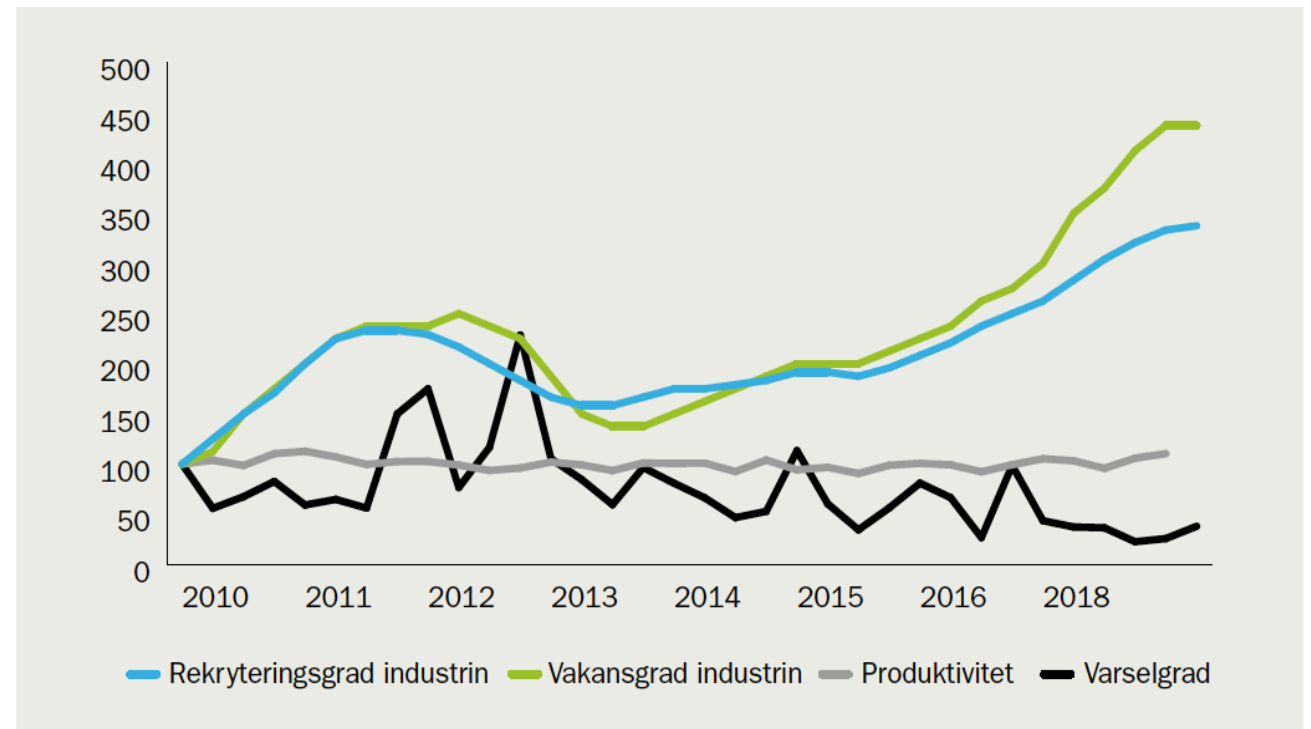

OMSTÄLLNING, PRODUKTIVITET OCH KONKURRENSKRAFT

Produktivitet

- Företagsnivå:
 - Intern effektivitet
 - Extern effektivitet - **kundvärde**
- Branschnivå:
 - Genomsnittlig produktivitet beroende av sammansättningen av företag
 - Nya och växande företag har ofta lägre produktivitet, men har framtida potential.
- Arbetskraftsbrist minskar produktivitet
- Omställningsförmåga avgörande för att upprätthålla och höja industrins produktivitet och därmed också konkurrenskraft!

Arbetskraftsbrist, varselgrad och produktivitet i tillverkningsindustrin, 2010-2018, Index 2010 = 100

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

OM OMSTÄLLNINGSFÖRMÅGA ÄR VIKTIGT FÖR KONKURRENSKRAFT: HUR STÅR SIG SVENSK OMSTÄLLNINGSFÖRMÅGA INTERNATIONELLT?

- Omställningsförmåga i internationella jämförelser handlar ofta om flexibilitet
 - Flexibel arbetskraft
 - Arbetsrättens flexibilitet

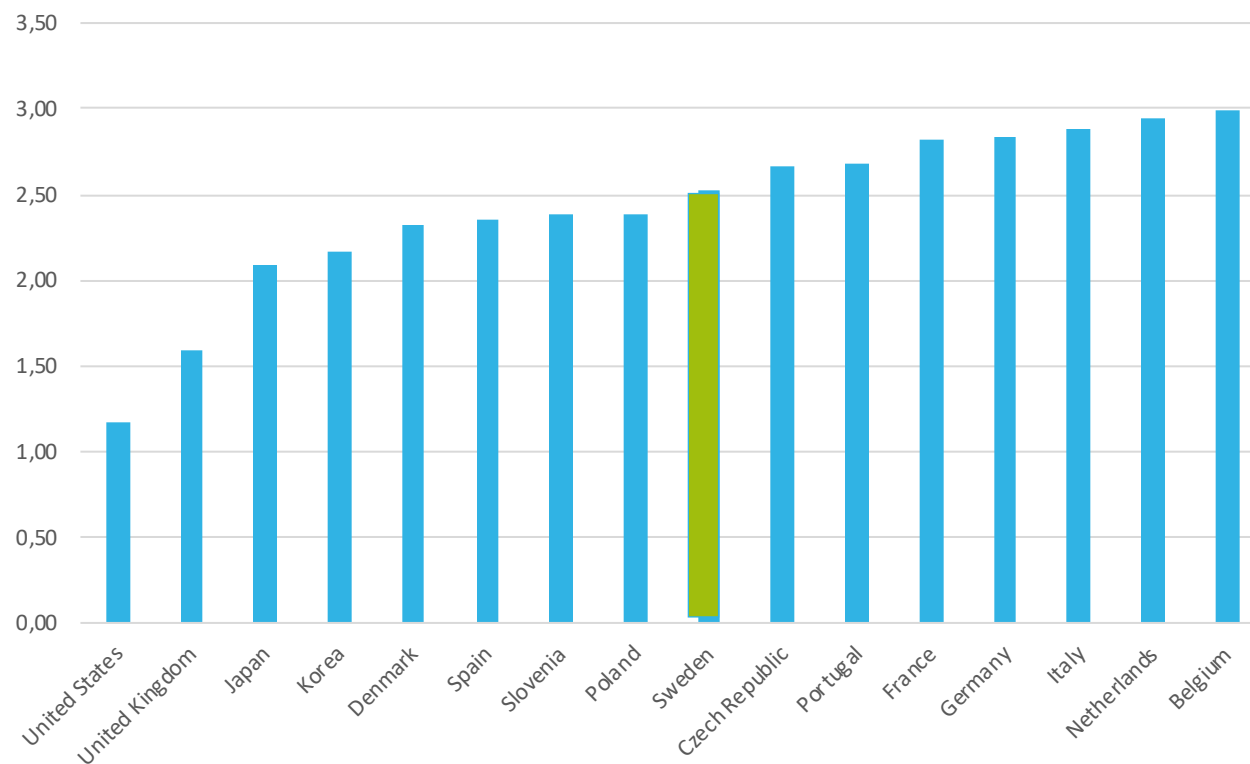
 The Top 10 Most Competitive Global Economies	
Global Competitiveness Report 2017-2018	Global rank*
Switzerland	1
United States	2
Singapore	3
Netherlands	4
Germany	5
Hong Kong SAR	6
Sweden	7
United Kingdom	8
Japan	9
Finland	10

Source: The Global Competitiveness Report 2017-2018
*2017-2018 rank out of 137 economies

ANSTÄLLNINGSSKYDD INTERNATIONELLT

- OECD:S INDIKATOR, TILLSVIDAREANSTÄLLDAS ANSTÄLLNINGSSKYDD

- Men denna jämförelse tar inte hänsyn till:
 - Domstolspraxis
 - Sanktioner (böter)
 - Kollektivavtal
- Anställningsskyddet kan vara både tätare och glesare än vad jämförelsen ger sken av.
- Tar inte heller hänsyn till de olika åtgärder som finns tillgängliga för att understödja eller begränsa anpassning av arbetskraften.

Källa: OECD

RESTRUCTURING REGIME

“En kombination av anpassningsmekanismer och åtgärder som kontrolleras av eller används av en specifik grupp av aktörer.” (Gazier, 2008)

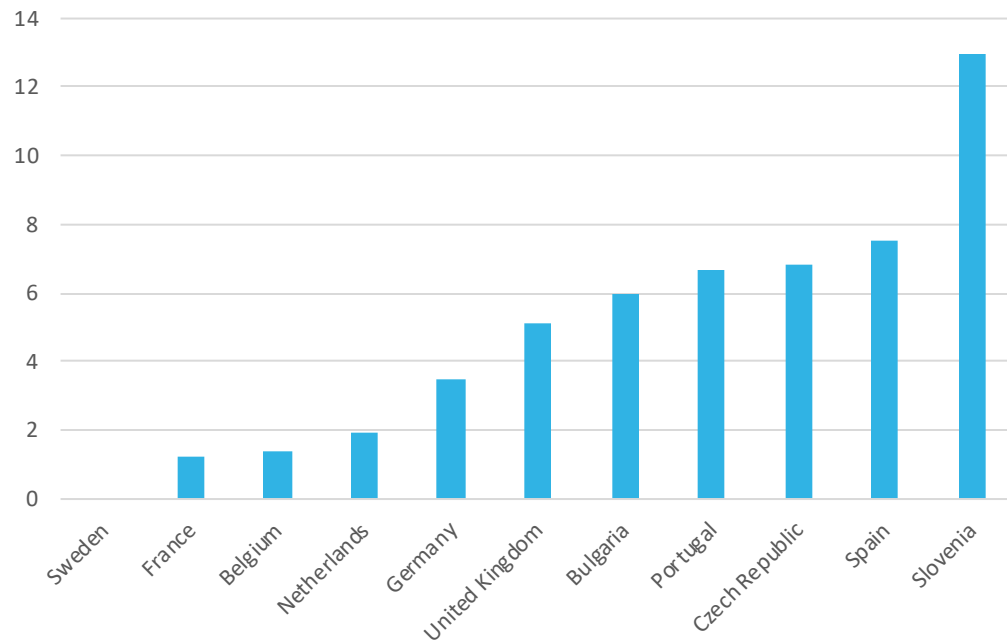
Bernard Gazier

	Anpassning av löner	Kvantitativ anpassning	Kvalitativ anpassning
Marknad			
Parts-gemensam		Exempel: Kort tidsarbete	Exempel: Stöd till nytt jobb
Statlig		Tidigarelagd pensionering	Utbildning

Källa: Egen bearbetning utifrån Gazier (2008), Bergström, (2018)

LÖNEANPASSNING

Andel företag som minskat löner, 2010-2013

Källa: Du Caju, P., Kosma, T., Lawless, M., Messina, J., & Rööm, T. (2013). Why firms avoid cutting wages: Survey evidence from European firms. National Bank of Belgium Working Paper No. 251,

December 2013.

Fördelar

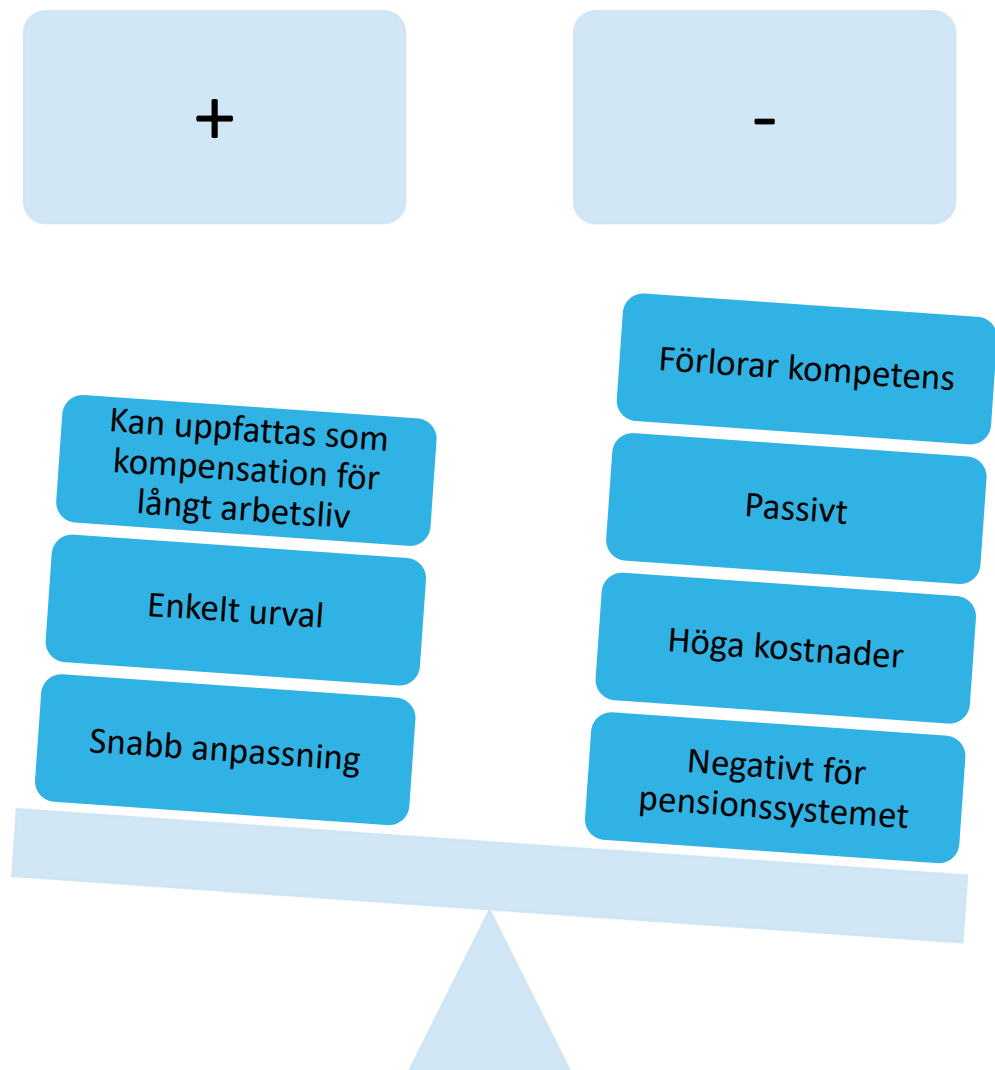
- Kan reducera produktionskostnader relativt snabbt
- Kan begränsa uppsägningar och rädda jobb

Nackdelar

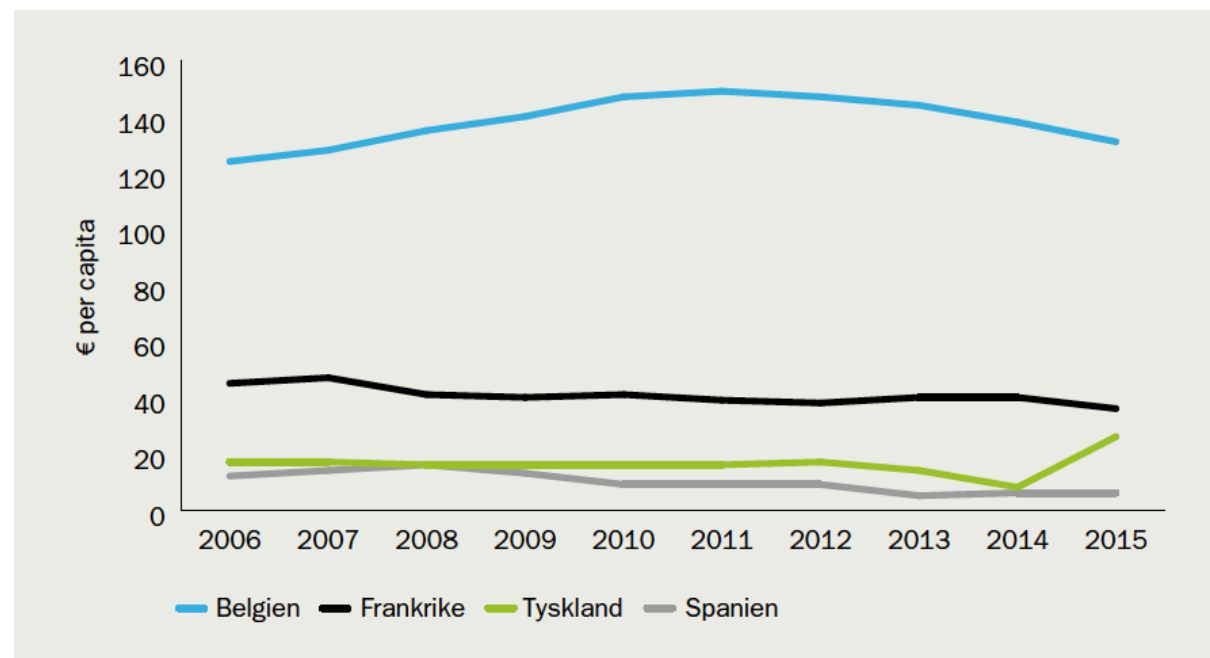
- Minskad inkomst för anställda
- Onda cirklar: långsiktig maktobalans

TIDIGARELAGD PENSIONERING

- ANPASSNING GENOM ATT REDUCERA ARBETSKRAFTSUTBUDET BLAND ÄLDRE

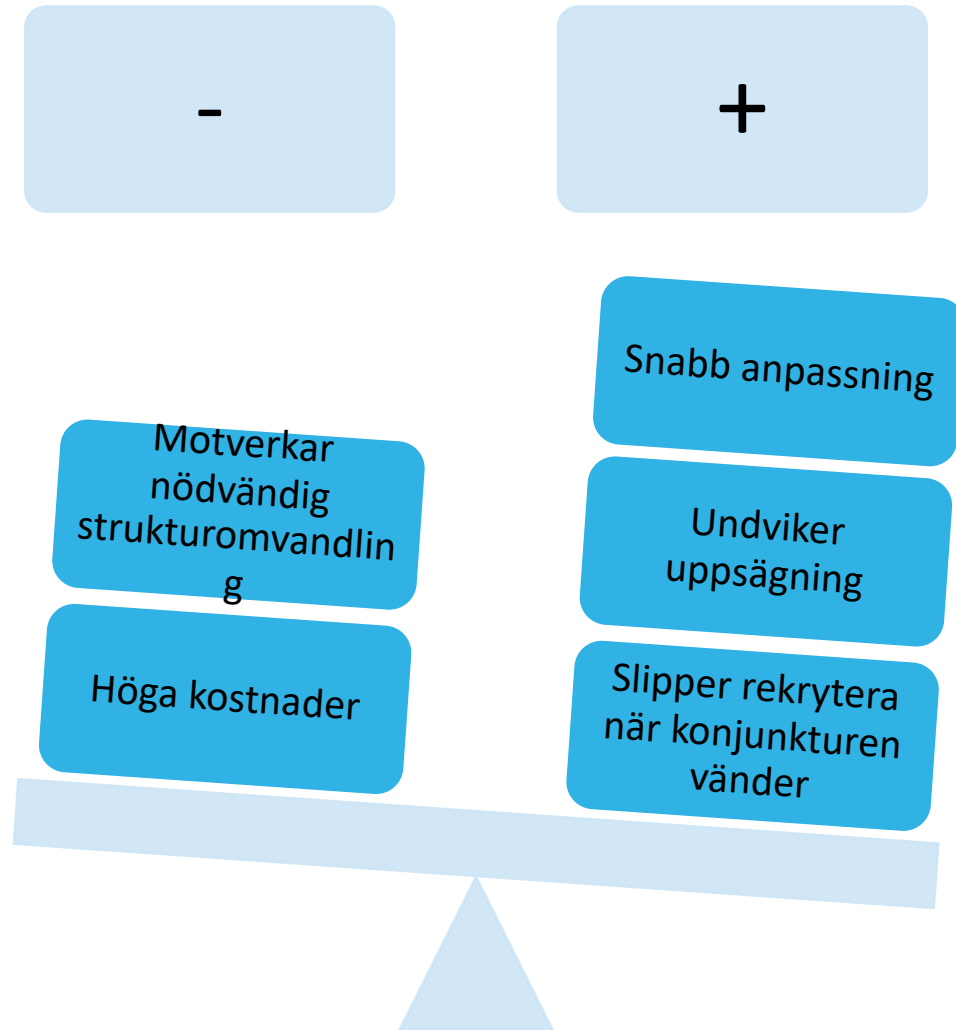

Statliga utgifter för tidigarelagd pensionering, 2006-2015, € per capita

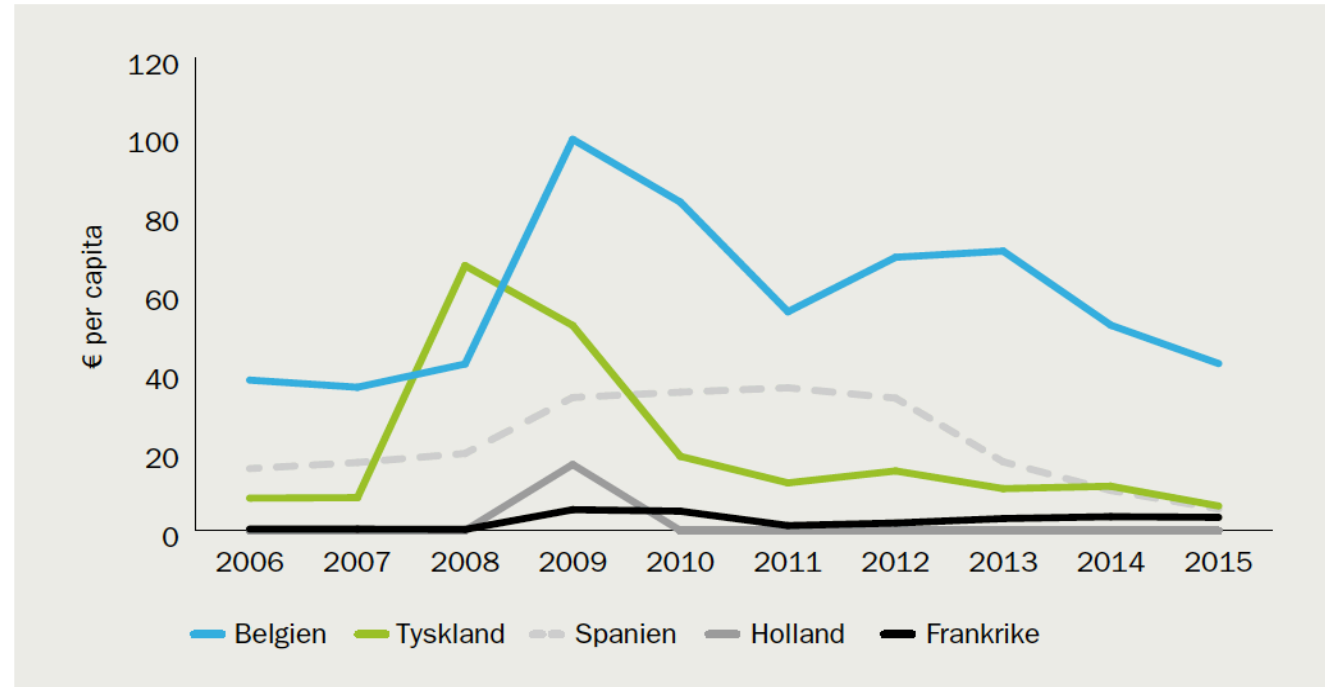

Källa: Egna bearbetningar av data från Eurostat

STATLIGT STÖD VID KORTTIDSARBETE

Statligt stöd vid korttidsarbete i konkurrentländer, 2006-2015, € per capita

Källa: Egna bearbetningar av data från Eurostat

SVENSK OMSTÄLLNINGSFÖRMÅGA ÄR UNIK OCH STÅR SIG VÄL I ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV

	Pris och löneanpassning	Kvantitativ	Kvalitativ
Marknad	UK ● ● CZ BG ●		
Partsgemensam	PT ● SL ● ES ●	DE ●	● FR ● SE
Statlig		BE ●	● NL

Källa: Bergström, O. (2018)

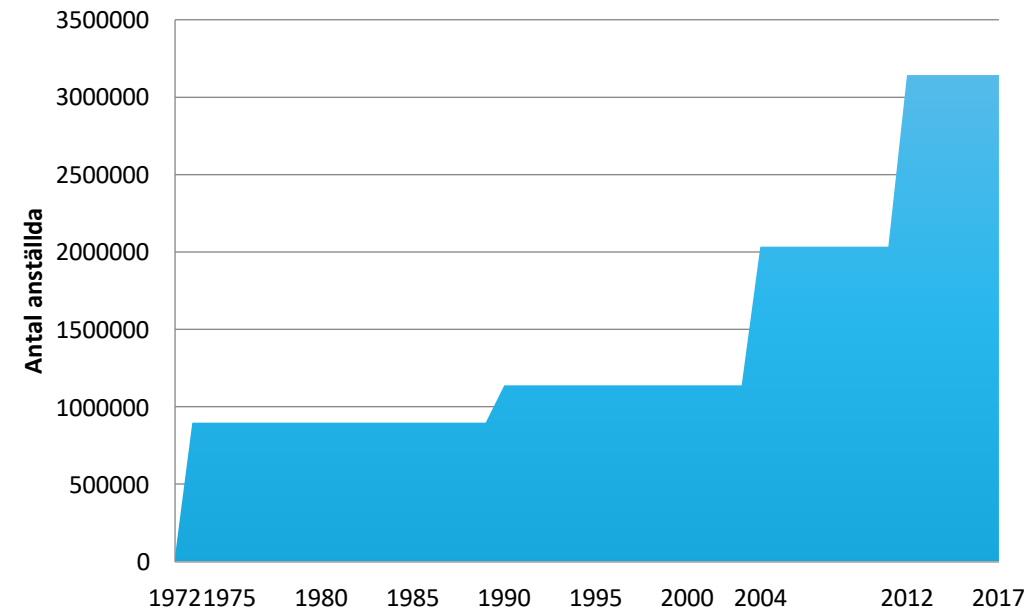
OMSTÄLLNING I SVERIGE

- **Typiska särdrag:**

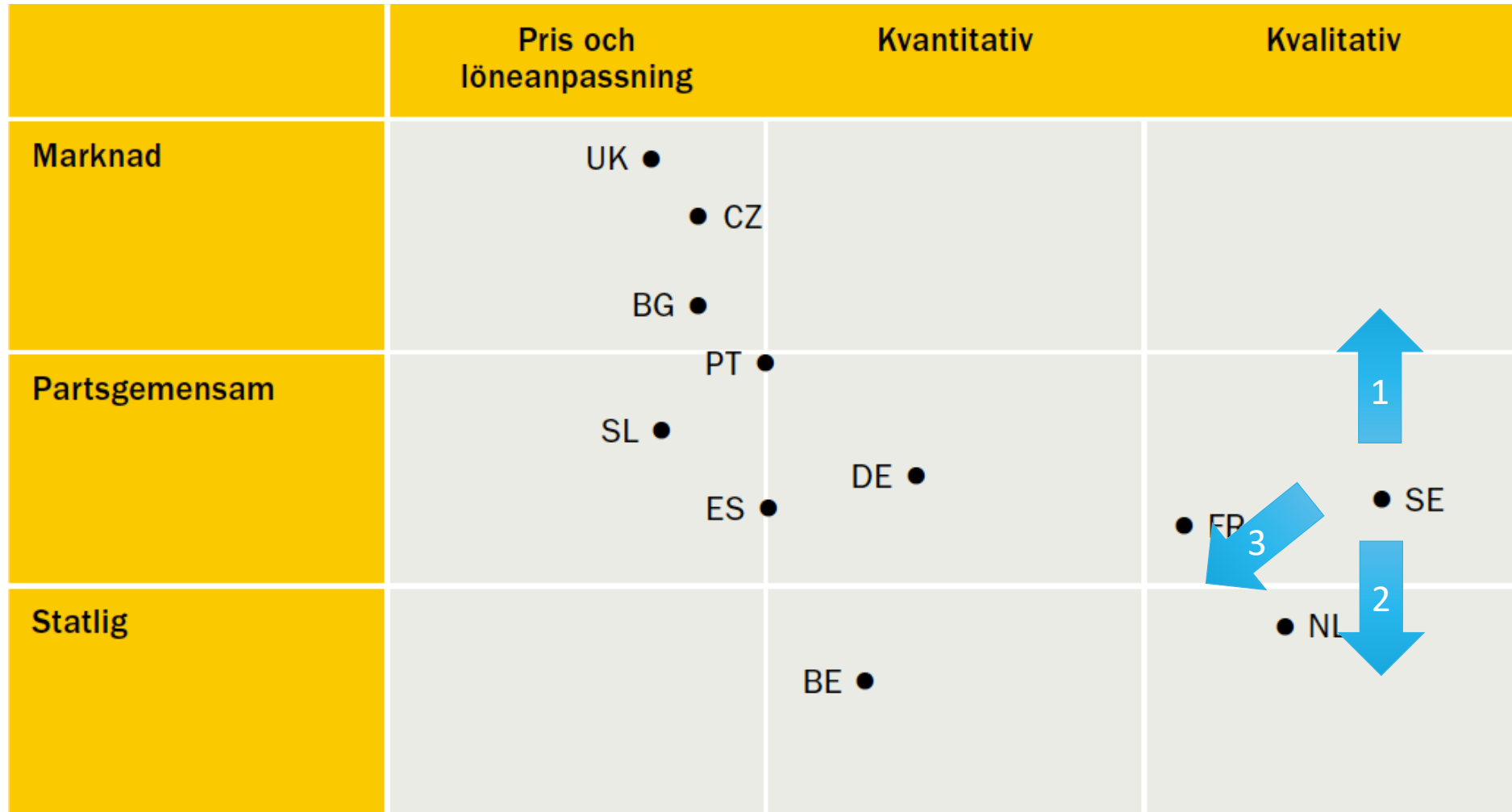
- Automatiskt
- Kontinuerligt
- Heltäckande
- Självständigt

Omställningsavtal täcker i princip hela svenska arbetsmarknaden

Antal anställda täckta av de fem största omställningsavtalen, 1972-2017

FRAMTIDA UTVECKLINGSLINJER?

Källa: Bergström, O. (2018)

DRIVKRAFTER FÖR FÖRÄNDRING?

Interna drivkrafter

Statens prioriteringar

Parternas relationer

Företagens strategier

Fackliga strategier

Externa drivkrafter

Globala värdekedjor

Protektionism, handelskrig och ekonomiska sanktioner

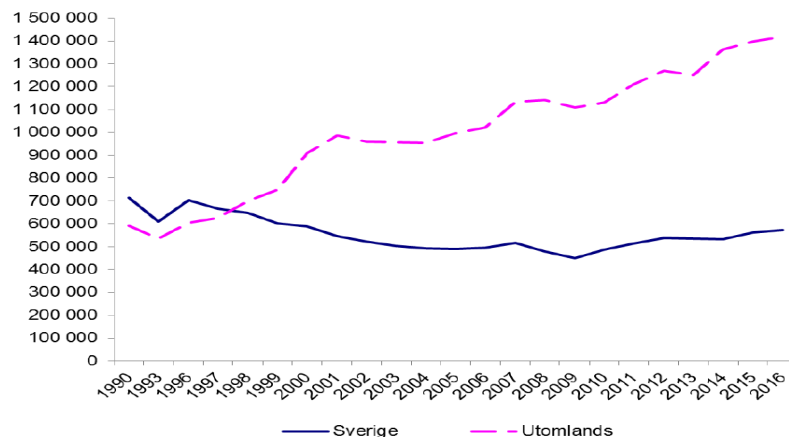
Radikala tekniska förändringar

Klimat förändringar

GLOBALA VÄRDEKEDJOR

Risker och anpassningsbehov

- Ökad risk för nedläggning eller neddragning
- Urholkning av sysselsättning i Sverige
- Expansion av sysselsättning utomlands

Source: Tillväxtanalys, Statistik 2018:04

Krav på omställning

- Omställningsstöd till nytt jobb är fortfarande relevant för att hantera strukturella förändringar
- **Viktigt att ha lika villkor som i andra länder**
- Omställningsstöd bör därför kompletteras med ett reformerat stöd vid korttidsarbete

PROTEKTIONISM, HANDELSHINDER OCH EKONOMISKA SANKTIONER

Risker och anpassningsbehov

- Ökad volatilitet och osäkerhet
- Tillfälliga konjunkturförändringar på kort sikt
- Kan bidra till långsiktig ekonomisk nedgång

Krav på omställning

- Omställningsstöd till nytt jobb är fortfarande relevant för att hantera strukturella förändringar
- ***Korttidsarbete bör ej användas för att hantera kortsiktiga politiska hot eller ekonomiska sanktioner***

RADIKALA TEKNISKA FÖRÄNDRINGAR

Risker och anpassningsbehov

- Att behålla obsolet kunskap och teknologi
- Ökat behov av anpassning
- Viktigt att kunna rationalisera (intern effektivitet) och att kunna ställa om företagens strategier (extern effektivitet) för ökat kundvärde

Krav på omställning

- Omställningsstöd är fortfarande relevant
- ***Korttidsarbete är ej tillämbart***
- Utbildning för bred kompetens

KLIMATFÖRÄNDRINGAR OCH HÅLLBARHET

Risker och anpassningsbehov

- Klimatförändringar leder till långsiktiga strukturella förändringar av produktionsvillkoren
- Oförutsedda tillfälliga produktionsförluster i enskilda branscher pga extrema väderförhållanden, stormar, översvämningar, torka och bränder

Krav på omställning

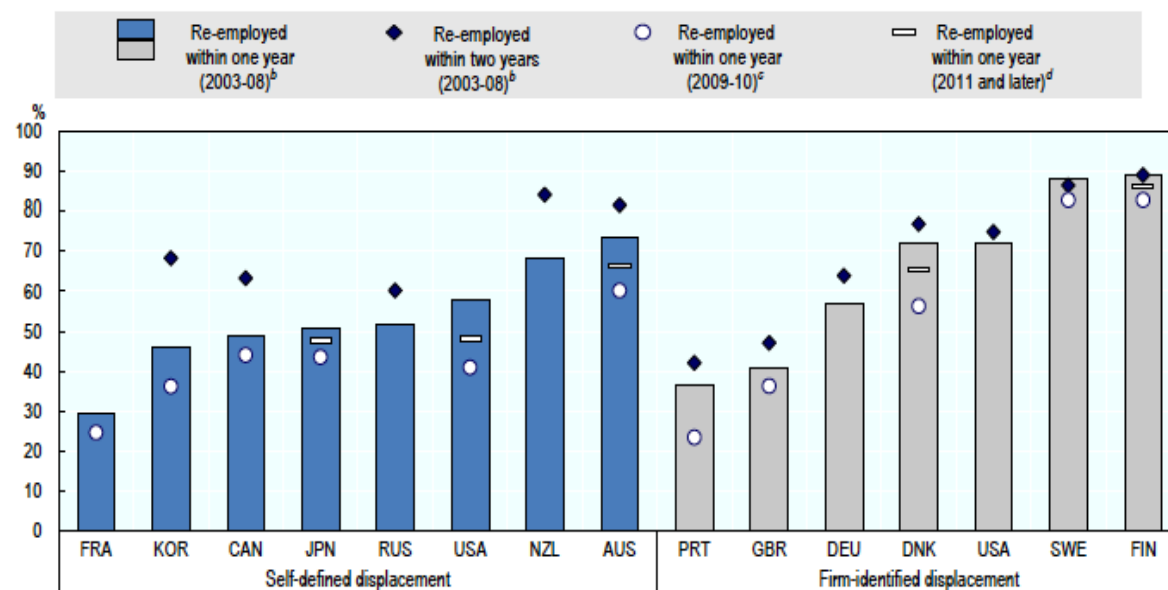
- Viktigt att kunna understödja industrins strukturomvandling
- Omställning till nytt jobb är fortfarande relevant
- ***Stöd vid korttidsarbete kan bidra till anpassning vid extrema väderförhållanden***

FINNS DET ANLEDNING ATT FÖRÄNDRA OMSTÄLLNINGSSYSTEMET?

- Det nuvarande omställningssystemet har varit framgångsrikt
 - Ändra inte ägandeformen och finansieringen
- Ensidig fokusering på omställningsstöd till nytt jobb
- Globala värdekedjor, klimatförändringar och kommande finanskriser talar för behovet av ett reformerat statligt stöd vid korttidsarbete
- **Parterna har ett viktigt ansvar att säkerställa att nödvändig strukturomvandling inte begränsas**

Re-employment rates after displacement in selected OECD countries,^a 2000-13 percentages

Källa: OECD Employment Outlook (2018)

FLER FRÅGOR?